

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van een kapel- en etagelinde bij kruispunt in Maarkedal (Nukerke)

Provincie: Oost-Vlaanderen

Gemeente: Maarkedal, 2de afdeling, sectie A

Objectnummer: 4.01/45064/166.1

Dossiernummer: 4.001/45064/102.1

Omschrijving:

Kapel- en etagelinde bij kruispunt, Lindeke zonder nummer

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

05 DEC. 2018

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Maarkedal

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Gemeente Maarkedal

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 12 juni 2018 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies: Er wordt akte genomen van het gunstige advies.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier of het beschermingsbesluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

De VCOE bracht op 5 juli 2018 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

De Commissie vraagt om de selectie van de vijf linden verder te verduidelijken en daarbij te duiden in hoeverre deze beschermingen een aanvulling betekenen ten opzichte van de reeds bestaande beschermingen van etagebomen.

De Commissie vraagt ook de erfgoedwaarden van de mee te beschermen (bouwkundige of houtige) elementen uitgebreider te motiveren of deze uit de bescherming te sluiten. De beheersvisie voor deze elementen dient hierop te worden afgestemd.

De Commissie vraagt in de beschrijvingen van de erfgoedwaarden de verwijzing naar de selectiecriteria verder uit te werken.

De Commissie vraagt een aantal elementen inzake de beheersdoelstellingen verder te verduidelijken (o.a. rond heraanplant na afsterven en rond de begrippen 'standplaats' en 'wetenschappelijk onderzoek').

Met betrekking tot de kapel- en etagelinde in Maarkedal vraagt de Commissie de twee kleine constructies in de afbakening te verduidelijken of ze mee worden beschermd of buiten de bescherming worden gesloten. De commissie vraagt tevens te onderzoeken of de technische erfgoedwaarde aan deze boom kan worden toegekend.

De specifieke beheersmaatregelen uit het boomtechnisch onderzoek stelt voor om het beheer bij te stellen van vormboom naar veteranenboom. Het periodiek knotten zou immers een vrij grote impact hebben op de vitaliteit van de linde en kan best vermeden worden. De commissie vraagt het voorgestelde herstelbeheer (art. 3.3 in het MB) hierop af te stemmen.

Bij het inhoudelijke dossier merkt de Commissie op dat er enkele inconsistenties zijn tussen het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit. Zo wordt in het inhoudelijk dossier op p.14-15 gesproken over een zware takkenkrans waarvan alle takken een schuine aanzet hebben op een hoogte van 6 m en van een totale boomhoogte van 14 m. in het ministerieel besluit staat 'een horizontale aanzet hebben' en 'een totale hoogte van 11 m'.

Behandeling van het advies:

De criterianota Etagebomen in Vlaanderen, opgemaakt op 7 december 2017 (bijlage 5.4) wordt verder aangevuld. Meer bepaald wordt de selectie van de vijf lindes onder hoofdstuk 5 omstandiger gemotiveerd. Er wordt geoordeeld dat deze selectie zeker een aanvulling vormt ten opzichte van de reeds bestaande beschermingen van etagebomen. De omschrijving van de etageboom wordt consequent gewijzigd naar 'kapellinde met kenmerken van een etageboom'.

Binnen de afbakening van de bescherming vallen twee constructies. Deze tuinbergingen hebben geen erfgoedwaarde en zijn geen deel van de bescherming. Dit wordt in het inhoudelijke dossier gemotiveerd op p. 5 bij punt 1.3 1.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken.

Bij art.2 erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt aangevuld dat de houten boomkapel een erfgoedelement is: 'In de boom hangt een eenvoudige houten boomkapel aan de noordzijde van de boom.' De beheersvisie voor deze elementen was reeds afgestemd op deze aanvullende erfgoedwaarden.

Verder wordt er in art. 2 verduidelijkt dat het gaat om takken met een schuine aanzet. De boom heeft een totale hoogte van 14 m i.p.v. 11 m, zoals in het inhoudelijk dossier beschreven stond. Deze zaken worden aangepast in het ministerieel besluit.

In de beschrijving van de erfgoedwaarden wordt de verwijzing naar de selectiecriteria in de mate van het mogelijke verder uitgewerkt. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat er in deze materie steeds hypothesen blijven bestaan, waardoor verschillende uitspraken in voorwaardelijke zin worden geformuleerd. Zowel met betrekking tot de functie als het traditionele beheer van de etagebomen bestaan doorgaans geen bronnen die hierover absolute zekerheid kunnen verschaffen. Voor etagebomen die zich in dorpscentra bevinden, is doorgaans meer en betrouwbaardere informatie beschikbaar.

Met betrekking tot de standplaats (ingeburgerde term voor groeiplaats, cf. Technisch Vademecum Bomen ANB, 2008) kan verduidelijkt worden dat dit de plaats is die alle boven- en ondergrondse fysische, chemische en biologische factoren omvat die de levensomstandigheden en ontwikkelingsmogelijkheden van de betrokken boom bepalen. Hierbij kan gedacht worden aan bodemsoort, bodemstructuur, waterhuishouding, mineralenrijkdom, doorwortelbare ruimte, blootstelling aan licht, enzovoort.

Onder wetenschappelijk onderzoek omtrent bomen wordt elke monitoring van de evolutie die dit levend erfgoed doormaakt, zoals vitaliteit of groei­kracht en conditie, houtaanwas na ingrepen, kroonontwikkeling, vruchtzetting, reactie op verstoring, enzovoort bedoeld.

Aan de kapellinde met kenmerken van een etageboom kan inderdaad een technische waarde worden toegekend op basis van de bijzondere snoeitechniek. Deze waarde wordt aanvullend gemotiveerd.

Het verslag van de boomverzorgers met betrekking tot het inzetten van een veteraanbeheer is niet in tegenspraak het punt omtrent herstel- en veteraanbeheer in art. 3 3° van het MB. Periodiek knotten is nu niet meer aangewezen en is bij veteraanbomen constant te evalueren. Bij een eventuele vervanger van de etageboom is periodiek knotten wel terug aangewezen.

Wat artikel 5 4° betreft 'het aanplanten, vellen, rooien of ontstronken van andere bomen en struiken en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm tot gevolg kan hebben' is het wijziging van de groeiplaats van bomen binnen de beschermingsperimeter tevens een wijziging van de groeiplaats van de etagelinde. De groeivorm kan impact hebben op de etagelinde: lichtconcurrentie, zonnebrand,....

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit worden als volgt aangepast:

Inhoudelijk dossier:

pagina 5 bij punt 1.3 1.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken.

Toevoeging: De twee tuinbergingen aan de westzijde van de boom hebben geen erfgoedwaarde en maken geen deel uit van de bescherming. Enkel de bodem is op deze plaatsen beschermd.

pagina 7 2.1 Evaluatie van de erfgoedwaarden

toevoeging onder wetenschappelijke waarde:

Monitoring van deze boom kan de levensverwachting van dit herkenbaar exemplaar vergroten.

Toevoeging onder historische waarde:

De specifieke snoeivorm kan teruggaan op historische tradities. De etageboom bezit een authentieke standplaats.

De kapellinde met kenmerken van een etageboom bij een kruispunt is als boom weergegeven op de Atlas der buurtwegen uit midden de 19de eeuw.

Toevoeging technische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom is een zeldzaam voorbeeld van een dergelijk type boom. Het landschapselement heeft een uitgesproken technische waarde omwille van een bijzondere snoeitechniek waarbij alle gesteltakken in meerdere horizontale vlakken werden geleid. In principe werden de loten, die zich ontwikkelen op de gesteltakken, jaarlijks teruggezet.

Door de snoeitechniek werd een brede kroon opgebouwd waarbij bedreigende of nadelige weersinvloeden (wind, regen, hagel, zon, bliksem,...) rechtstreeks werden afgeschermd. Een

ruim schaduwveld zou hier functioneel geweest kunnen zijn als zonnescerm, bijvoorbeeld om een ontmoetingsplaats of religieuze plek onder de etageboom te beschermen en markeren.

Toevoeging onder esthetische waarde:

De kapellinde met kenmerken van een etageboom heeft een esthetische waarde omwille van de bijzondere en representatieve groeivorm als gevolg van een kunstmatige, haast kunstzinnige snoeitechniek.

Ministerieel besluit:

Overweging erfgoedwaarden: zie hierboven.

Art. 2

De kapellinde met kenmerken van een etageboom is een Hollandse linde (*Tilia europaea* (x)). ... Er is een onderste zware takkenkrans waarvan alle takken een schuine aanzet hebben. De etageboom heeft een omtrek van 3,57 m (op 1,5 m hoogte) en een totale hoogte van 14 m.

In de boom hangt een eenvoudige houten boomkapel aan de noordzijde van de boom.

Art. 3.

Toevoeging 2° monitoring:

Met betrekking tot de standplaats kan verduidelijkt worden dat dit de plaats is die alle boven- en ondergrondse fysische, chemische en biologische factoren omvat die de levensomstandigheden en ontwikkelingsmogelijkheden van de betrokken boom bepalen. Hierbij kan gedacht worden aan bodemsoort, bodemstructuur, waterhuishouding, mineralenrijkdom, doorwortelbare ruimte, blootstelling aan licht, enzovoort.

Toevoeging 8° heraanplanten na afsterven:

Plantmateriaal (stekken of enten) wordt in voorkomend geval vooraf en op professionele wijze geselecteerd van de bestaande, nog relatief gezonde boom.

Toevoeging 9° wetenschappelijk onderzoek ondersteunen:

monitoring van de evolutie die dit levend erfgoed doormaakt, zoals vitaliteit of groeikracht en conditie, houtaanwas na ingrepen, kroonontwikkeling, vruchtzetting, reactie op verstoring, enzovoort;

1.4. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

Inhoudelijk dossier:

pagina 5 bij punt 1.3 1.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken.

Toevoeging: De twee tuinbergingen aan de westzijde van de boom hebben geen erfgoedwaarde en maken geen deel uit van de bescherming. Enkel de bodem is op deze plaatsen beschermd.

pagina 7 2.1 Evaluatie van de erfgoedwaarden

toevoeging onder wetenschappelijke waarde:

Monitoring van deze boom kan de levensverwachting van dit herkenbaar exemplaar vergroten.

Toevoeging onder historische waarde:

De specifieke snoeivorm kan teruggaan op historische tradities. De etageboom bezit een authentieke standplaats.

De kapellinde met kenmerken van een etageboom bij een kruispunt is als boom weergegeven op de Atlas der buurtwegen uit midden de 19de eeuw.

Toevoeging technische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom is een zeldzaam voorbeeld van een dergelijk type boom. Het landschapselement heeft een uitgesproken technische waarde omwille van een bijzondere snoeitechniek waarbij alle gesteltakken in meerdere horizontale vlakken werden geleid. In principe werden de loten, die zich ontwikkelen op de gesteltakken, jaarlijks teruggezet.

Door de snoeitechniek werd een brede kroon opgebouwd waarbij bedreigende of nadelige weersinvloeden (wind, regen, hagel, zon, bliksem,...) rechtstreeks werden afgeschermd. Een ruim schaduwveld zou hier functioneel geweest kunnen zijn als zonnescerm, bijvoorbeeld om een ontmoetingsplaats of religieuze plek onder de etageboom te beschermen en markeren.

Toevoeging onder esthetische waarde:

De kapellinde met kenmerken van een etageboom heeft een esthetische waarde omwille van de bijzondere en representatieve groeivorm als gevolg van een kunstmatige, haast kunstzinnige snoeitechniek.

Ministerieel besluit:

Overweging erfgoedwaarden: zie hierboven.

Art. 2.

De kapellinde met kenmerken van een etageboom is een Hollandse linde (*Tilia europaea* (x)). ... Er is een onderste zware takkenkrans waarvan alle takken een schuine aanzet hebben. De etageboom heeft een omtrek van 3,57 m (op 1,5 m hoogte) en een totale hoogte van 14 m.

...

In de boom hangt een eenvoudige houten boomkapel aan de noordzijde van de boom.

Art. 3.

Toevoeging 2° monitoring:

Met betrekking tot de standplaats kan verduidelijkt worden dat dit de plaats is die alle boven- en ondergrondse fysische, chemische en biologische factoren omvat die de levensomstandigheden en ontwikkelingsmogelijkheden van de betrokken boom bepalen. Hierbij kan gedacht worden aan bodemsoort, bodemstructuur, waterhuishouding, mineralenrijkdom, doorwortelbare ruimte, blootstelling aan licht, enzovoort.

Toevoeging 8° heraanplanten na afsterven:

Plantmateriaal (stekken of enten) wordt in voorkomend geval vooraf en op professionele wijze geselecteerd van de bestaande, nog relatief gezonde boom.

Toevoeging 9° wetenschappelijk onderzoek ondersteunen:

monitoring van de evolutie die dit levend erfgoed doormaakt, zoals vitaliteit of groeikracht en conditie, houtaanwas na ingrepen, kroonontwikkeling, vruchtzetting, reactie op verstoring, enzovoort;